

A FINN NYELV NÉPNEVEIRŐL /viro, saksa, venäjä, ruotsi/

Az idegen tulajdonneveket nem szokták egyik nyelvről a másikkra lefordítani. Így az idegen országok vagy népek nevei különböző nyelveken változatlanok, vagy alkalmazkodnak az illető nyelv kiejtéséhez, pl. a magyar Franciaország, Görögország, Norvégia finnül Ranska, Kreikka, és Norja. Mint ismeretes, az egyes népek neve anyanyelven más, mint a nemzetközileg használt név, pl. a magyarban a finn név, vagy a görög /görögül Hellász/, az albán /albánul Scsiperia/, a kínai /kínaiul Zsongkuo/, a baszk /baszkul euszkaldunak/.

Sok nyelvben azonban vannak olyan népnevek, melyek különböznek a nemzetközileg használttól, pl. a magyarban a lengyel, német és olasz szavak. Ezeket exonymusoknak hívjuk, s majdnem mindig szomszédos népek nevei. Azt hihetnők, hogy ennek az az oka, hogy a szomszéd népek saját neve csak a környéken terjedt el, s nem vált nemzetközivé. Néha igaz ez: pl. a finn nép neve, Suomi, elterjedt a balti nyelvekben, lettben, litvánban.

A négy finn népexonymus azonban nem így született, egyik sincs kapcsolatban a népek saját nevével. Ezek a népek: észti, német, orosz, svéd finnül viro, saksa, venäjä és ruotsi. Látható, hogy ezek közül háromnak saját neve egyúttal nemzetközi is: észtil Eesti, oroszul Rossija és svédül Sverige.

Először az észtek nevét veszem, ugyanis ebben sincs semmi különleges. Észtország északkeleti tartománya Virumaa, 'Viruföld', erről a legközelebbi tartományról nevezték el a finnek az egész észti népet. Ez más nyelvekben is általános, a finnek neve is így született: kezdetben egy Délnyugat-Finnországban lakó finn törzset jelentett; ezt a tartományt még ma is Varsinais-Suominak, 'Valódi Finnországnak' hívják.

Könnyen észrevehető, hogy a németek neve, Saksa ugyanaz, mint a német Sachsen, Szászország, de furcsának tűnik, hogy ennek a közép-német hercegségnek a nevéből származik egész Németország balti-finn neve -- mindegyik nyelvben így találjuk. A magyarázat az, hogy a szászok korábban nem Szászország-

ban éltek, hanem a Balti-tenger partján, a mai Holsteinben, azaz a skandinávok közelében. Az ónorvég saxar, 'szászok', valószínűleg a vikingkorban került a balti-finn nyelvekbe -- csak a jelentése változott meg: 'német'.

Ez a szó máshova is eljutott: a szászok az ötszázas években bevándoroltak a Brit-szigetekre, ezért nevük az írekhez is elkerült /Sásana/ 'Anglia' jelentéssel.

Az oroszok neve venäjä. Minden balti-finn nyelvben ezt találjuk, tehát biztosan régi. Valószínűleg az ógermán wened szóból ered, mely különböző időkben más-más nyugati-szláv népet jelentett. Innen van a német Wenden és ónorvég Vindr, mely a Balti-tenger partján lakó szláv vend /vagy szorb/ népet jelentette. Az ógermán weneddel azonos a latin Venethi /egy illyr törzs volt a mai Észak-Olaszországban; innen ered a Venezia, Velence/. A rómaiak később egy Bretagne-ban lakó kelta törzset hívtak Venethinek, de nem tudom, hogy ez azonos-e az illyr Venethivel.

Érdekes, hogy ez a szó mindegyik nyelven -- latinul, ógermánul, ónorvégul, finnül -- valamelyik szomszéd népet jelentette, melynek ez nem a saját neve volt. Honnan ered ez a szó? Ez a kérdés olyan éjszakába burkolózik, melybe még nem vetült a nyelvtudomány fényugara.

Végül itt van a svédek neve: Ruotsi, mely eljutott minden balti-finn nyelvbe és a lappba. Ennek a szónak érdekes története van. A vikingkori Svédországban a hajóslegények legtöbbször abból a tartományból jöttek, melynek ósvéd neve Ro in volt, ennek jelentése: 'csónakázók földje' /a mai Roslagen/. Lakóinak neve ro skarl volt, ebből ered a balti-finn rot tsi 'svéd, viking'. A keleti balti-finn nyelvekben, pl. a karjalában ez a szó valamikor 'finneket' is jelentett; a határ mögött lakó, lutheránus finnekkal rossz viszonyban voltak. Hasonlóan a finnek szórványosan "oroszoknak" is hívták a görögkeleti vallású karjalaiakat.

Itt azonban még nem ért véget a rot tsi szó története; a balti-finnektől az oroszok kölcsönözték 'svéd viking' jelentéssel. Mint ismeretes, Oroszország, pontosabban a régi Kijev

első uralkodói és vezető rétege viking volt. A balti-finn rot tsi óoroszul rusznak hangzott; ebből van a mai Rossija. Ez sem egyedülálló a nyelvek történetében, pl. a bolgárok is az uralkodó török törzs nevét örökölték, mégis ritkán láthatjuk ilyen kanyargós utat megjárt szónak az etimológiáját: kiindulópont a svéd ro 'evez' ige, végpont egy idegen birodalom neve.

JAAKKO ANHAVA

KECEL-SZILOS KUTYANEVEI

A második világháború után a földreformmal összefüggésben három jelentős házhelyparcellázás történt Kecelen: az ONCSA-telep melletti, a kenderföldi és a szilosi.

Kecel történelmében az ilyen parcellázás, házhelykialakítás nem volt új dolog. Így tűnt el a XVIII. században Burgundia, a XIX. században Fehérhomok és a XX. század második évtizedében az úgynevezett Tölös vagy Nagyerdő. Ezekből alakult ki az Alvég, a Felvég és az Ujfalu. A felsorolt parcellázások növelték Kecel község belterületét. A felszabadulás utáni házhelykialakítás is részben ezt a célt szolgálta. Azonban az egyik községi terület /Szilos/ kiosztása teljesen eltért az eddigi gyakorlattól. A szilosi osztás szinte egy különálló falut hozott létre, amely három kilométerre esett a történelmi falutól. Köztük szántóföldek és szőlők kerültek el illetve kerülnek el.

A 482 házhelyű területen hosszanti és keresztutcákat mértek ki. E település nagyjából ÉNy-DK irányban álló téglalapnak tekinthető, melynek alsó felében a két ház sor között fut /Kecel-Császártöltés/ Baja-Kecskemét műút vonal. Hosszanti utcái keletről nyugatra haladva: Eötvös József, Bartók Béla, Alkotmány, Szilosi utca. Keresztutcai délről északra menve: Vörösmarty Mihály, Móra Ferenc, Liszt Ferenc, Május 1. tér, Iskola, Kisfaludy, Kiskun utca.